

Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR

Odbor ochrany práv dětí

Č. j. 2014/28786 - 911

V Praze dne 28. 4. 2014

Metodická informace k posuzování vzniku nároku na dávky pěstounské péče

Tato metodická informace doplňuje Normativní instrukci Ministerstva práce a sociálních věcí č. 5/2013 k dávám pěstounské péče podle zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, ze dne 4. 2. 2013, č. j. 2013/4109-21 a zároveň nahrazuje Metodickou informaci k posuzování vzniku nároku na dávky pěstounské péče ze dne 7. 3. 2013, č. j. 2013/15566 - 211, a to v důsledku změn, které přinesl zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

Použité právní předpisy:

- zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů – ZSPOD
- zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád – „o.s.ř.“
- zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník – „NOZ“
- zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních – z.ř.s.“

VZNIK NÁROKU NA DÁVKY PĚSTOUNSKÉ PÉČE

Nárok na dávky pěstounské péče podle z. č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, vzniká dnem splnění všech podmínek stanovených tímto zákonem. Vznik nároku je vždy podmíněn svěřením dítěte do péče osoby pečující nebo osoby v evidenci na základě rozhodnutí

soudu, s výjimkou zajišťování osobní péče o dítě osobou, u které probíhá soudní řízení o jmenování této osoby poručníkem dítěte (viz § 4a písm. b ZSPOD).

Rozeznáváme následující případy, ve kterých vzniká nárok na dávky pěstounské péče:

A. ROZHODOVÁNÍ SOUDU O PĚSTOUNSKÉ PÉČI

Při svěřením dítěte do pěstounské péče na základě **rozsudku soudu** vzniká pěstounovi a svěřenému dítěti nárok na dávky pěstounské péče **dnem vykonatelnosti tohoto rozhodnutí** (§ 47p odst. 2 ZSPOD), pokud vydání rozsudku soudu nepředcházelo rozhodnutí soudu o svěřením dítěte do předpěstounské péče nebo předběžné opatření soudu o dočasném svěřením dítěte do péče osoby, která má zájem stát se pěstounem [viz dále bod B a C této informace]. **Dávky pěstounské péče je možno vyplatit nejdříve za měsíc, ve kterém se rozsudek o svěřením dítěte do pěstounské péče stal vykonatelným.**

Rozsudek soudu o svěřením dítěte do pěstounské péče je vykonatelný, jakmile nabyl právní moci, a to v souladu s § 161 odst. 2 o.s.ř. To znamená, že zásadně se den vykonatelnosti rozsudku shoduje se dnem nabytí právní moci.

Před nabytím právní moci se rozsudek soudu o svěřením dítěte do pěstounské péče může stát vykonatelným pouze za předpokladu, že soud ve výroku rozsudku vysloví **předběžnou vykonatelnost rozsudku** na návrh některého z účastníků řízení podle § 162 odst. 2 o.s.ř. Jestliže soud ve výroku rozsudku vysloví jeho předběžnou vykonatelnost, stává se rozsudek vykonatelným **dnem doručení písemného vyhotovení rozsudku účastníkům řízení.**

V případě, že soud ve výroku rozsudku o svěřením dítěte do pěstounské péče uvede datum, od kdy bylo dítě pěstounovi do pěstounské péče svěřeno, **nepřihlíží se k tomuto datu z hlediska přiznání dávek pěstounské péče.** Rozhodným okamžikem pro vznik nároku na dávky pěstounské péče je i v takovém případě **den vykonatelnosti rozsudku soudu**, který nemůže předcházet dni vyhlášení rozsudku ani dni doručení písemného vyhotovení rozsudku účastníkům řízení (viz výše předchozí odstavec).

B. ROZHODOVÁNÍ SOUDU VE VĚCÍCH PŘEDPĚSTOUNSKÉ PÉČE DLE § 963 NOZ

Dávky pěstounské péče náleží zájemcům o pěstounskou péči, kterým bylo v souladu s ustanovením § 963 NOZ rozhodnutím soudu svěřeno dítě do předpěstounské péče. Forma rozhodnutí soudu o předpěstounské péči může být následující:

a) rozsudek – soud může v určitých případech o svěřeni dítěte do předpěstounské péče rozhodovat rozsudkem, zejména za předpokladu, že návrh na svěřeni dítěte do předpěstounské péče je zájemcem o pěstounskou péči podán samostatně a nikoliv současně s návrhem na svěřeni dítěte do pěstounské péče. Nárok na výplatu dávek pěstounské péče v takovém případě vzniká na základě **vykonatelnosti tohoto rozhodnutí** o svěřeni dítěte do předpěstounské péče. Den vykonatelnosti rozsudku je totožný se dnem nabytí právní moci, dávky pěstounské péče lze tedy nárokovat nejdříve za měsíc, kdy se rozsudek o svěřeni dítěte do předpěstounské péče stal vykonatelným. Před nabytím právní moci se rozsudek soudu o svěřeni dítěte do péče může stát vykonatelným, ledaže byla soudem ve výrokové části rozsudku vyslovena jeho předběžná vykonatelnost (detailněji viz bod A této informace).

b) usnesení o svěřeni dítěte do předpěstounské péče – pokud soud rozhodne o předpěstounské péči formou usnesení, za **rozhodný okamžik pro vznik nároku na dávky pěstounské péče je nutno považovat opět okamžik vykonatelnosti**. Usnesení soudu o svěřeni dítěte do předpěstounské péče je **předběžně vykonatelné doručením dle § 171 odst. 2 o.s.ř.**, tzn. že odvolání proti tomuto rozhodnutí nemá odkladný účinek. Zájemci o pěstounskou péči mohou požádat o přiznání opakovaných dávek pěstounské péče (odměna pěstouna, příspěvek na úhradu potřeb dítěte) v plné výši již za kalendářní měsíc, ve kterém jim bylo doručeno usnesení soudu o svěřeni dítěte do předpěstounské péče a ve kterém se usnesení soudu stalo vykonatelným, a to v souladu s § 47p odst. 3 písm. a) ZSPOD.

C. ROZHODOVÁNÍ SOUDU FORMOU PŘEDBĚŽNÉHO OPATŘENÍ

Dávky pěstounské péče náleží osobě, které bylo na základě předběžného opatření soudu dítě dočasně svěřeno do péče jako osobě, která má zájem stát se pěstounem (zatímní úprava poměrů dítěte a zájemců o pěstounskou péči):

a) podle § 452 odst. 1 z.ř.s. (ve spojení s ustanovením § 924 NOZ), a to za předpokladu, že dítě bylo tímto předběžným opatřením předáno do péče fyzické osoby, která již před vydáním předběžného opatření podala soudu návrh na svěřeni dítěte do předpěstounské nebo pěstounské péče, a má proto postavení zájemce o pěstounskou péči (viz § 4a písm. b bod 3 ZSPOD). **Nárok na dávky vzniká vykonatelností usnesení soudu o nařízení předběžného opatření podle § 452 odst. 1 z.ř.s.** Toto usnesení je vykonatelné dnem vydání podle § 457 z.ř.s., to jest vykonatelnost předběžného opatření je shodná s datem, který je uveden na písemném vyhotovení usnesení jako den vydání, bez ohledu na den oznámení usnesení účastníkům řízení a den nabytí právní moci usnesení (viz § 457 z.ř.s.). **Dávky pěstounské péče v takovém případě náleží nejdříve za měsíc, ve kterém se usnesení o nařízení předběžného opatření stalo vykonatelným.**

b) podle § 452 odst. 1 z.ř.s. (ve spojení s ustanovením § 924 NOZ), a to za předpokladu, že dítě bylo tímto předběžným opatřením předáno do péče fyzické osoby, **kteřá do jednoho měsíce od vykonatelnosti předběžného opatření podala soudu návrh na svěřeni dítěte do pěstounské péče.** V takovém případě je možno přiznat dávky pěstounské péče již za měsíc, ve kterém byl podán návrh soudu na svěřeni dítěte do pěstounské péče. **Pokud bylo řízení ve věci svěřeni dítěte do pěstounské péče zahájeno až po uplynutí lhůty 1 měsíce od vykonatelnosti předběžného opatření soudu, nárok na dávky pěstounské péče nevznikne, a to ani v případě trvání předběžného opatření v důsledku prodloužení jeho doby trvání v souladu s ustanovením § 460 odst. 1 z.ř.s.,**

c) podle § 74, § 76 odst. 1 písm. e) o.s.ř. nebo § 12 z.ř.s., a to po dobu trvání tohoto předběžného opatření, pokud byl **před vydáním** předběžného opatření soudu podán zájemcem o pěstounskou péči návrh na svěřeni dítěte do

pěstounské péče této osoby (tato podmínka je splněna i v případě, že je současně podán návrh na nařízení předběžného opatření soudu a návrh na svěřeni dítě do pěstounské péče). Vznik nároku na dávky pěstounské péče je tedy podmíněn vykonatelným usnesením soudu o nařízení předběžného opatření a podáním návrhu k soudu na svěřeni dítěte do pěstounské péče osoby, která má dítě v péči na základě tohoto předběžného opatření soudu. Dávky pěstounské péče v takovém případě náleží nejdříve **za měsíc, ve kterém se usnesení soudu o nařízení předběžného opatření stalo vykonatelným,**

d) podle § 102 odst. 1 o.s.ř., které soud nařídil v průběhu řízení o svěřeni dítěte do pěstounské péče a kterým soudu dočasně svěřil dítě do péče osoby, která již před vydáním předběžného opatření podala soudu návrh na svěřeni dítěte do předpěstounské nebo pěstounské péče. Nárok na dávky pěstounské péče vzniká **vykonatelností usnesení soudu o nařízení předběžného opatření.**

Usnesení soudu o nařízení předběžného opatření podle § 74, 76 a § 102 o.s.ř., dále § 12 z.ř.s. je **vykonatelné vyhlášením účastníkům řízení, a pokud nedošlo k vyhlášení, vykonatelné doručením tomu, komu se v předběžném opatření ukládá povinnost, tj. většinou doručením rodičům dítěte** (viz § 76d ve spojení s § 102 odst. 3 o.s.ř.). Vykonatelnost usnesení soudu o předběžném opatření podle § 76 a § 102 tak není závislá na právní moci, ale na doručení rozhodnutí, a proto se usnesení soudu o předběžném opatření zpravidla stává vykonatelné přede dnem nabytí právní moci. Předběžné opatření soudu nařízené podle § 76 a § 102 o.s.ř. trvá až do pravomocného skončení soudního řízení ve věci samé (řízení ve věci svěřeni dítěte do pěstounské péče), pokud není soudem rozhodnuto o zrušení předběžného opatření ještě před pravomocným skončením řízení ve věci samé.

D. PORUČENSTVÍ

Nárok na dávky pěstounské péče vzniká v souladu s ustanovením § 939 NOZ:

a) osobě, která je poručníkem dítěte a která o dítě osobně pečuje, a to od vykonatelnosti rozsudku soudu o jmenování této osoby poručníkem

dítěte dle § 928 NOZ. Rozsudek soudu o poručení je vykonatelný, jakmile nabyl právní moci, a to v souladu s § 161 odst. 2 o.s.ř. **Den vykonatelnosti rozsudku se tak zásadně shoduje se dnem nabytí právní moci.** Před nabytím právní moci se rozsudek soudu o jmenování osoby poručníkem dítěte může stát vykonatelným pouze za předpokladu, že soud ve výroku rozsudku vysloví **předběžnou vykonatelnost rozsudku** na návrh některého z účastníků řízení podle § 162 odst. 2 o.s.ř. Jestliže soud ve výroku rozsudku vysloví jeho předběžnou vykonatelnost, stává se rozsudek vykonatelným **dnem doručení písemného vyhotovení rozsudku účastníkům řízení,**

b) osobě, která má v osobní péči dítě, k němuž nemá vyživovací povinnost, a to po dobu, po kterou probíhá soudní řízení o jmenování této osoby poručníkem dítěte. Dávky pěstounské péče náleží ode dne zahájení soudního řízení o jmenování osoby poručníkem, pokud se již k tomuto dni nachází dítě v osobní péči této osoby. Pokud osoba převezme dítě do osobní péče až po dni zahájení soudního řízení ve věci poručení, **vzniká nárok na dávky pěstounské péče ode dne převzetí osobní péče o dítě.** Soudní řízení ve věci poručení dítěte může být zahájeno buďto na návrh osoby, která má zájem stát se poručníkem dítěte, anebo i bez návrhu. V případě zahájení řízení na základě návrhu je soudní řízení zahájeno dnem, kdy návrh došel místně příslušnému okresnímu soudu. Je-li řízení zahajováno bez návrhu, je soudní řízení zahájeno dnem, kdy bylo vydáno usnesení soudu o zahájení řízení (viz § 82 odst. 1 o.s.ř.). Dávky pěstounské péče náleží až do pravomocného skončení soudního řízení ve věci poručení dítěte. Pokud je osoba na základě rozsudku soudu ustanovena poručníkem dítěte, nárok na dávky pěstounské péče zůstává zachován a dávky plynule náleží i po právní moci rozsudku soudu. Je-li soudem pravomocně rozhodnuto o zamítnutí návrhu na jmenování osoby poručníkem dítěte, nárok na dávky pěstounské péče zaniká ke dni právní moci rozsudku soudu.

V případě **prarodičů nebo praprarodičů dítěte,** kteří podle NOZ mohou mít podpůrnou vyživovací povinnost k dítěti v případě, že vyživovací povinnost nejsou schopni plnit bližší příbuzní dítěte (zejména rodiče), **nevznikne nárok na**

dávky pěstounské péče pouze za předpokladu, že je prarodičům nebo praprarodičům stanovena povinnost platit výživné na dítě rozhodnutím soudu. Jinak je nutné i prarodiče a praprarodiče považovat za osoby pečující dle § 4a písm. b bod 5 ZSPOD, jestliže se ujali osobní péče o dítě a zároveň probíhá soudní řízení o jejich jmenování poručníkem dítěte.

E. ROZHODOVÁNÍ O SVĚŘENÍ DÍTĚTE DO PÉČE OSOB V EVIDENCI

Dávky pěstounské péče náleží i osobám v evidenci, které mohou vykonávat pěstounskou péči na přechodnou dobu, a to na základě:

a) **předběžného opatření podle § 452 odst. 2 z.ř.s.**, a to ode dne **vykonatelnosti usnesení soudu** o nařízení tohoto předběžného opatření. Usnesení soudu o nařízení předběžného opatření podle § 452 odst. 2 z.ř.s. je vykonatelné okamžikem jeho vydání (vyhotovení, viz § 457 z.ř.s.), proto **nárok na přiznání opakovaných dávek pěstounské péče** (odměna pěstouna, příspěvek na úhradu potřeb dítěte) **vzniká nejdříve za měsíc, ve kterém bylo toto předběžné opatření soudu vykonatelné.**

b) **rozsudku** o svěření dítěte do pěstounské péče na přechodnou dobu podle § 27a odst. 7 ZSPOD a § 471 odst. 1 z.ř.s., a to **ode dne vykonatelnosti tohoto rozhodnutí.**

Mgr. Petr Hanuš
ředitel odboru ochrany práv dětí